

LIIKETTÄ JA RYTMIÄ TANSKASTA

Kucheza-työpaja suunnittelusta toteutukseen

Piia Säilynoja

Opinnäytetyö
Toukokuu 2013

Musiikin koulutusohjelma
Kulttuuriala

Tekijät SÄILYNOJA, Piia	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 05052013
	Sivumäärä 36	Julkaisun kieli suomi
	Luottamuksellisuus () saakka	Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi LIIKETTÄ JA RYTMIIÄ TANSKASTA – Kucheza-työpaja suunnittelusta toteutukseen		
Koulutusohjelma Musiiikin koulutusohjelma		
Työn ohjaajat HÄYRYNEN, Teija		
Toimeksiantaja Aurinkorinteen koulu, Kuopio		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyö raportoi musiikkia, liikettä ja rytmikkaa yhdistävän <i>Kucheza</i>-työpajan vaiheita suunnittelusta toteutukseen. Työpaja oli kahden opintojensa loppuvaiheessa olevan musiikkipedagogiopiskelijan yhteinen projekti, joka toteutettiin helmikuussa 2013 Kuopiossa. Ryhmä koostui luokanopettajista ja kokoontui yhteensä neljä kertaa.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella, toteuttaa ja arvioida työpaja, jossa tarjotaan uusia näkökulmia, työkaluja ja elämyksiä musiikin opiskeluun liikkeen ja rytmikan avulla. Työpajan sisältö perustui pitkälti opinnäytteen tekijöiden Tanskassa vietetyn opiskeluvuoden opintoihin, joista idea työpajaan sai alkunsa. Musiikinopiskelu Tanskassa oli ollut hyvin kehollista ja laulua, soittoa ja tanssia yhdistävää. Opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää kokonaisvaltaista lähestymistapaa musiikkiin tekijän omassa opetustyössä Tanskan opintojen pohjalta.</p> <p>Nimi <i>Kucheza</i> on peräisin swahilin kielestä ja tarkoittaa laulua, tanssia, soittoa ja leikkiä. Työpajan aikana tehtiin kehollisia ilmaisuharjoituksia, opeteltiin korvakuulolta ghanalaisia ja kuubalaisia lauluja sekä tutustuttiin djembe-rumpujen soittoon. Sekä kehollinen että musiikillinen improvisaatio olivat tunneilla tärkeässä osassa. Tavoitteena oli saavuttaa turvallinen ja innostava ilmapiiri, jolloin ryhmäläiset saisivat paljon hyviä kokemuksia yhdessä musisoimisesta ja itseilmaisusta.</p> <p>Työpajaan osallistuneet kokivat työpajan innostavaksi ja hyödylliseksi. Mielekkäintä sisältöä olivat rumpujen soitto ja yhdessä laulaminen, kun taas ilmaisuharjoitteisiin olisi voitu puolestaan käyttää vähemmän aikaa. Ryhmäläiset kertoivat myös hyödyntävänsä työpajan loputtua työpajan harjoituksia omassa opetustyössään. Työpajan kokemusten myötä vaikuttaisi kokonaisvaltaiselle musiikin opetukselle olevan kysyntää.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Musiikkikasvatus, liike, rytmikka, keho, improvisaatio, Tanska		
Muut tiedot Toinen opinnäytetyöprojektin tekijöistä oli Johanna Kyykoski Kuopion Savonia Ammattikorkeakoulun musiikin koulutusohjelmasta.		

Authors SÄILYNOJA, Piia	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 05052013
	Pages 36	Language Finnish
	Confidential () Until	Permission for web publication (X)
Title MOVEMENT AND RHYTHM FROM DENMARK – Kucheza-workshop from planning to realization		
Degree Programme Degree Programme in music		
Tutors HÄYRYNEN, Teija		
Assigned by School of Aurinkorinne, Kuopio		
Abstract <p>This Bachelor's thesis deals with organizing a workshop integrating music, movement and rhythm. <i>Kucheza</i>-workshop was a common project of two music pedagogue students and it was implemented in February 2013 in Kuopio. The group of participants consisted of class teachers who gathered four times altogether.</p> <p>The aim of this thesis was to plan, implement and evaluate a workshop providing new aspects, tools and experiences for musical studies via movement and rhythm. The contents of this workshop were based largely on the author's year of studies in Denmark, which gave the impulse for the workshop. In Denmark music studies make use of the body and integrate singing, dancing and playing to a great extent. The intention of this thesis was to develop holistic approach in author's own teaching work on the basis of the year of studies in Det Jyske Musikonservatorium.</p> <p>The name <i>Kucheza</i> comes from Swahili and means singing, dancing and playing. During the workshop bodily drama exercises were carried out along with learning by ear songs from Ghana and Cuba and exploring the basics of djembe drum playing. Both body and musical improvisation had a central role in the classes. The aim was to achieve a safe and inspiring atmosphere where the participants could have a lot of good experiences in self-expression and making music together.</p> <p>The participants found the workshop inspiring and useful. The most meaningful aspects were drumming and singing together. A little less time should have been devoted to drama exercises. Participants also showed willingness to use some of the workshop's exercises in their own teaching work. On the basis of the experiences obtained from the <i>Kucheza</i>-workshop it can be concluded that there is demand for holistic music education.</p>		
Keywords Music education, movement, rhythm, body, improvisation, Denmark		
Miscellaneous The other music pedagogue student participated in project was Johanna Kyykoski from Savonia University of Applied Sciences, degree program in music.		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	3
2	LIIKE JA RYTMIIKKA MUSIIKINOPIKSELUSSA	4
2.1	Lyhyesti suomalaisesta musiikkikasvatuksesta.....	4
2.2	Tanskalainen malli.....	5
2.3	Opintoja Det Jyske Musikkonservatoriumissa	6
3	TYÖPAJAN TOTEUTTAMINEN	8
3.1	Sisällön suunnittelu	9
3.2	Kokoontumiset.....	10
3.2.1	Ensimmäinen tunti 20.2.2013 klo 15–16.....	10
3.2.2	Toinen tunti 21.2.2013 klo 14–15.45	13
3.2.3	Kolmas tunti 25.2.2013 klo 14–15.45.....	15
3.2.4	Neljäs tunti 28.2.2013 klo 14–15.45	18
4	AJATUKSIA TYÖPAJAN JÄLKEEN	20
4.1	Omia kokemuksia	20
4.2	Ryhmäläisten palautteita.....	21
4.2.1	Palautteet kurssin sisällöstä.....	22
4.2.2	Palautteet opitun hyödyllisyydestä jatkossa	22
4.2.3	Palautteet kurssin tunnelmasta ja ilmapiiristä	23
4.2.4	Palautteet ohjauksesta.....	23
4.2.5	Kurssilaisten vapaa palaute	23
5	POHDINTA	23
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	28

Liite 1. Tuntisuunnitelma 25.2.2013 klo 14–15.45	28
Liite 2. Yiesa – Ochun -nuotti	30
Liite 3. Palautelomakekysely kurssilaisille työpajan loputtua	31
Liite 4. Palautelomakekyselyn vastaukset koottuna	32

1 JOHDANTO

Idea opinnäytetyöhön syntyi opiskeltuani lukuvuoden ajan Tanskan Aarhusissa Det Jyske Musikkonservatoriumissa. Innostuin yhdessä toisen musiikinopiskelijan, Johanna Kyykosken, kanssa tavasta, jolla tanskalaiset lähestyivät musiikinopiskelua. Opintoihimme sisältyi vuoden aikana perehtymistä rytmimusiikin afroamerikkalaisiin juuriin tanssin ja perkussioiden soiton kautta. Leikkimielisyys, improvisaatio ja korvakouluilta oppiminen olivat opetuksessa vahvasti läsnä. Koimme, että tanskalaiset opiskelijakollegat olivat rytmisesti meitä suomalaisia taitavampia. Heillä oli paremmat valmiudet soittaa rytmisoittimia, ja lisäksi improvisaatio sekä oman musiikin luominen oli heille luonnollisempaa. Fyysistä kontaktia sisältäneet keholliset ja tanssilliset harjoitteet ryhmissä selvästi myös lähensivät opiskelijoita ja vapauttivat ilmaisua.

Aloimme pohtia, kuinka voisimme hyödyntää oppimaamme Suomeen palattuamme. Koimme muun muassa kehollisten harjoitteiden ja perkussioiden soiton parantaneen huomattavasti rytmisiä taitojamme. Koska opinnäytetyö oli meille molemmille ajankohtainen, aloimme ideoida Tanskan kokemusten pohjalta yhteistä aihetta, ja lopulta ajatus työpajasta syntyi.

Opinnäytetyöni aiheeksi muotoutui kehittää kokonaisvaltaista lähestymistä musiikkiin omassa opetustyössäni työpajan järjestämisen avulla ja Tanskan opintojeni pohjalta. Suunnittelin ja toteutin Kucheza-työpajan yhdessä musiikkipedagogiopiskelija Johanna Kyykosken kanssa. Kyykoski tekee opinnäytetyönsä Savonia Ammattikorkeakoululle samasta aiheesta. Avaan raportissani ensin tanskalaisen rytmimusiikin koulutuksen taustoja sekä rytmin ja liikkeen yhdistämistä Det Jyske Musikkonservatoriumissa. Seuraavaksi raportoin kuinka työpajan suunnittelu ja toteutus oikein tapahtui. Lukija pääsee kurkistamaan tuntien toteutukseen aukikirjoitettujen tuntikuvausten avulla, jonka jälkeen käsittelen työpajan jälkeen osallistujilta kerättyä palautetta sekä omia mietteitäni.

2 LIIKE JA RYTMIIKKA MUSIIKINOPIKSELUSSA

Pääsin tutustumaan keholliseen musiikin ja rytmiiikan opetukseen todenteolla vasta Tanskassa ja ensireaktioni oli, miksi tällaista ei ollut kotimaassani. Tietämykseni mukaan kokonaisvaltaista musiikinopetusta hyödynnettiin Suomessa pääosin vain varhaismusiikkikasvatuksessa. Opinnäytetyötä tehdessäni havahduin kuitenkin siihen, että Suomessakin on kehitetty jo pitkään eri tahoilla kehollista musiikinopetusta. Kotimaisia metodeja on tutkittu ja niistä on kirjoitettu oppikirjoja. Keskityn opinnäytteessäni avaamaan tanskalaista käytäntöä, sillä suomenkielistä aineistoa aiheesta ei juuri ole ja työpajassa hyödynsimme juuri rajan takaa tuotuja oppeja.

2.1 Lyhyesti suomalaisesta musiikkikasvatuksesta

Rytminen ja kehollinen musiikinopetus eivät ole uutta Suomessa. Musiikin ja liikkeen uranuurtajan, sveitsiläisen musiikinopettajan Émile Jaques-Dalcrozen (1865–1950) aatteet ja menetelmät löysivät Suomeen Maggie Gripenbergin myötä vuonna 1907 (Linnankivi ym. 1981, 51; Vilppunen & Simola-Isaksson 1974, 5), Gripenbergiä pidetään suomalaisen liikuntarytmiiikan uranuurtajana (Kivelä-Taskinen & Setälä 2006, 55). Dalcroze-menetelmän lisäksi saksalaisen säveltäjä ja musiikkipedagogi Carl Orffin (1895–1982) pedagogiikka on vaikuttanut suomalaiseen musiikkikasvatukseen jo 1950-luvulta alkaen.

Suomalaisen musiikkiliikunnan suurin kehittäjä oli puolestaan Inkeri Simola-Isaksson (1930–2012), joka kehitti ja sovelsi musiikkiliikunnan eri ikäkausille ja suunnitteli siitä jokaisen ulottuvilla olevan ilmaisumuodon. Hän kuului Orff-pedagogiikan suomalaisen sovellutuksen ensimmäiseen aaltoon. (Juntunen, Perkiö & Simola-Isaksson 2010, 7; JaSeSoi ry.) Niin sanotun toisen aallon kehittäjiin kuuluu Harri Setälä, joka on toiminut muun muassa MusiSoi-JaSeSoi -liikkeessä sekä kehittänyt Paukepiiri-toimintaa (Kivelä-Taskinen & Setälä 2006; Paukepiiri). Harri Setälä kuvaa keskeisiksi asioiksi Orff-pedagogiikan suomalaisen sovellutuksen keskeisiksi asioiksi lasten musiikkikas-

vatuksessa muun muassa tanssin ja liikkeen yhdistämisen musiikki-ilmaisuun (Setälä 1995, 1).

2.2 Tanskalainen malli

Tanskalainen jazzmuusikko ja pedagogi Bernhard Christensen (1906–2004) alkoi 1930-luvulla kehittää metodeja ja luoda musiikkimateriaalia, joissa jazzin ja muun rytmisen musiikin ainekset yhdistyivät opettamiseen. Jazzin yleistyttyä Christensen kiinnitti huomiota siihen, miksi traditionaalisen musiikin harjoittelun sovittaminen yhteen improvisaation kanssa oli niin vaikeaa (Pedersen 1989 & 2011, 7). Musiikin opettajat ja oppilaat kykenivät ”kopiomaan” musiikkia nuoteista ja nauttivat siitä, mutta improvisaatio toi haasteita. Yhdessä jazz-pianisti ja pedagogi Astrid Gøsselin (1891–1975) kanssa hän tuli siihen tulokseen, että länsimaisen ja afroamerikkalaisen musiikin välillä oli syvä kuilu. Gøssel osoitti muissa kulttuureissa kehon liikehdintää pidettävän täysin luonnollisena musiikin yhteydessä, kun taas länsimaissa tämä on yleisesti hyväksyttävää vain lapsille. (Pedersen 1989.)

Christensen ja libretisti Sven Møller Kristensen loivat uniikin musiikkilajin, jazz-oratoriot, ja pyrkivät liittämään jazzin koulutusta julkiseen koulutusjärjestelmään 1930-luvun alussa. Kyse ei ollut jazzista ammattimaisessa mielessä, sillä tarkoituksena ei ollut kouluttaa jazz-muusikoita vaan liittää musiikin tekeminen aktiiviseksi osaksi nuorten elämää ja kulttuuria. (Pedersen 2011, 7–10.)

Christensen huomasi aikuisten parissa työskennellessään miten vaikeaa heidän oli oppia muun muassa improvisaatiota. Jos uusi kehollinen ja rytmisen musiikkikulttuuri oli tavoitteena, olisi aloitettava työskentely jo pienten lasten kanssa (Pedersen 2011, 10). Sekä Astrid Gøssel että Bernhard Christensen opettivat 1950-luvulla Kööpenhaminassa *Den lille skole'ssa* ja alkoivat kehittää klassisesta ja muodollisesta perinteestä poikkeavaa työskentelytapaa, jossa liike ja musiikki yhdistyivät (Gøsselforeningen). Christensen työskenteli pienten lapsiryhmien kanssa yrittäen herättää lasten kiinnostuksen musiikkiin ja luovaan toimintaan ilman nuotteja tai muuta val-

mista materiaalia. Kehitysprosessi sisälsi kolme jaksoa, joista ensimmäisessä keskityttiin leikkisyyteen ja improvisointiin yhden soittimen kanssa (käsirummut tai viisikielinen marimba). Toisessa jaksossa kehitettiin melodisuuden tajua bamburuo'osta tai muovista tehtyjen huilujen avulla, ja kolmannessa jaksossa erikoistuttiin ja tekniset vaatimukset kasvoivat. Kehittyneimpien oppilaiden kanssa Christensen työskenteli viikoittain 5-6 vuoden ajan ja oppilaat harjoittelivat laulamaan, tanssimaan ja soittamaan käsirummuilla bossa novaa, swingiä sekä 3/4 rytmejä. (Pedersen 1989.) Työskentelymetodin tavoitteena oli vaalia lasten halua ja kykyä luoda sekä ilmaista itseään kehollisesti ja musiikillisesti sekä vahvistaa heidän itseluottamustaan ja yhteistyötaitojaan. (Gøsselforeningen.)

Christensenin ja Gøsselin ajatukset ja toimintatavat saivat suosiota ja oman sijansa musiikinkoulutuksessa. Vuonna 1987 Silkeborgin *Center for Rytmisk Musik og Bevægelse* (lyhenne *CRMB*, suom. rytmimusiikin ja liikkeen keskus) alettiin toteuttaa musiikinopetusta Christensenin periaatteita hyödyntäen. Musiikkietnologi, jazzpianisti ja korkeakouluopettaja Steen Brandt Nielsenin johdolla alkoi kokeiluhankkeena nelivuotinen musiikinopettajankoulutus, joka painottui laulamiseen, tanssimiseen ja soittamiseen. Vuonna 1996 *CRMB* liitettiin osaksi Aarhusin *Det Jyske Musikkonservatoriumia*. *CRMB*'ssa ja Herning Højskolen Kucheza-kursseilla kehitetty laulamisen, tanssimisen ja soittamisen opetus otettiin Aarhusissa käyttöön ja *Rytmisk Musik og Bevægelse* (lyhenne *RMB*, suom. rytmimusiikki ja liike) -koulutuslinja perustettiin. (Det Jyske Musikkonservatorium 1927–2009.)

2.3 Opintoja Det Jyske Musikkonservatoriumissa

Selkeimmin Det Jyske Musikkonservatoriumissa Christensenin ja Gøsselin perintö näkyi Rytmisk Træning- ja Sang, dans og spil (SDS) -kursseilla. Molempien kurssien opettajat olivat opiskelleet edellä mainitussa opettajankoulutuksen pioneerihankkeessa 80-luvun Silkeborgissa.

SDS-kurssin tavoitteita opetussuunnitelman (Curriculums from 2011a) mukaan on muun muassa kehittää opiskelijan kehollista ymmärtämystä musiikin ja liikkeen yhteydestä. Tavoitteena on myös, että opiskelija kykenee luomaan ja improvisoimaan liikettä musiikkiin ja päinvastoin. Opetus keskittyy musiikin sosiaalisiin muotoihin ja ilmaisuun tanssin, liikkeen, laulamisen sekä perkussioiden avulla. Opetus rakentuu musiikkikulttuurien ympärille, joissa edellä mainitut ovat kiinteässä yhteydessä toisiinsa. Oppiminen tapahtuu ensisijaisesti korvakuulolta ja mallioppimalla.

Opintojen keskeiset aiheisällöt olivat kommunikaatio musiikin ja liikkeen välillä, improvisaatio, ilmaisu, säveltäminen, kehorytmit, soittotekniikan alkeet, ryhmädynamiikka, sekä tietoisuuden kasvattaminen soittamiseen iästä riippumatta. (Curriculums from 2011a.)

Rytmisk Træning -kurssi painottui perkussioiden soittoon. Tunneilla harjoiteltiin soitotekniikkaa, improvisaatiota ja eri tyynejä. Lisäksi laulettiin paljon niin unisonissa kuin stemmoissa. Rytmien opettelussa ja eri tyylien luonteen hahmottamisessa hyödynnettiin tanssia. Opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita olivat rytmisen motorikan kehittyminen, perkussioiden, laulun ja tanssin alkeiden hallinta sekä kyky yhdistää näitä elementtejä. (Curriculums from 2011b.)

Keskustelimme opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa rytmikanopettajamme kanssa hänen näkemyksestään tanssin ja rytmikan opetuksen yhdistämisestä. Hän toi esille sen, että käsitteeseen *tanssi* liitetään usein vahvasti mielikuvat säännöistä ja pyrkimyksestä esteettisiin kokonaisuuksiin, mikä helposti rajoittaa keholla ilmaisua. Hän käyttää itse tanssin sijaan mieluummin sanaa *movement* eli *liike*. Olennaisinta on tuntea musiikki kehossa ja liikkua tavalla, joka itselle tuntuu hyvältä (Seebach P. 2012).

3 TYÖPAJAN TOTEUTTAMINEN

Aloimme suunnitella opinnäytetyön toteuttamista syksyllä 2012. Oman haasteensa opinnäytetyön toteutukselle toi meidän kahden tekijän asuin- ja opiskelupaikkakuntien välimatka. Päädyimme lopulta kahden viikon aikana järjestettävään intensiiviseen työpajaan osittain käytännön syistä, jotta matkustaminen kaupunkien välillä pysyisi kohtuullisena. Optimaalinen ryhmäkoko olisi noin 8-15 henkeä ja opetuskerroja olisi neljä kertaa 90 minuuttia.

Pohtiessamme, kenelle suuntaamme työpajan, rajasimme kohderyhmäksi alustavasti musiikkia aktiivisesti harrastavat, sitä opiskelevat tai sen parissa työskentelevät.

Bernhard Christensen korosti omassa työssään, että työskentely on aloitettava jo pienten lasten kanssa, sillä he ovat kulttuurin kannalta vielä koskemattomia (Pedersen 1989). Tämä on totta, mutta mielestämme myöskään jo aikuiseksi kasvaneita lapsia ei saa unohtaa. Tämän myötä tarkensimme rajausta yläasteikäisistä aikuisiin.

Kävimme vuoden vaihteessa keskustelua muutaman taidepainotteisen lukion ja yläasteen musiikinopettajan kanssa mahdollisuudesta yhdistää työpaja koulun musiikintuntien oheen. Tämä tuntui hyvältä vaihtoehdolta, sillä samalla kertaa varmistuisi sekä kiinteä ryhmä oppilaita, tilat että soittimet. Työpaja herätti opettajissa kiinnostusta, mutta kevään aikataulujen yhteensovittamisen ongelmista johtuen emme lyöneet asiaa vielä lukkoon. Lopulta ryhmämme koostui luokanopettajista, jotka olivat kiinnostuneita aiheesta. Idean kyseisestä ryhmästä saimme Johanna Kyykosken opettajalta, joka antoi Kuopiossa luokanopettajille rytmiiikka- ja rumpukoulutusta. Meidän työpajamme olisi tälle koulutukselle hyvää jatkoa.

Pidimme työpajan Kuopiossa Aurinkorinteen koulun tiloissa helmikuun 2013 loppupuolella. Työpajaan kerättiin osallistujat ottamalla yhteyttä oppilaitoksen yhteyshenkilöön, joka välitti viestimme eteenpäin ja keräsi meille tiedot kiinnostuneista osallistujista. Työpaja oli osallistujille ilmainen. Ryhmään ilmoittautui kahdeksan luokanopettajaa, mutta lopullinen ryhmäkoko oli kuusi ryhmäläistä. Kokoonnuimme kahte-

na päivänä viikossa kahden viikon ajan. Olimme sovittaneet työpajan alkavaksi luokanopettajien työpäivien loppuun.

3.1 Sisällön suunnittelu

Haastavaksi työpajan tuntien suunnittelun teki se, että meillä kummallakaan ei ollut kokemusta vastaavan sisältöisen työpajan suunnittelusta tai ohjaamisesta. Vaihtovuoden aikana kertyneitä ideoita oli paljon, mutta työpajan kesto oli suhteellisen lyhyt, ja sisällön rajaamiseen kului paljon aikaa.

Työpajan päätavoitteiksi muodostuivat seuraavat: 1) antaa osallistujille uusia työkaluja musiikin tekemiseen ja kokemiseen, 2) auttaa osallistujia löytämään musiikkiin uutta motivaatiota, ja 3) perehtyä rytmimusiikin juuriin tutustumalla afrikkalaiseen ja afroamerikkalaiseen musiikkiin. Käytettävät menetelmät sisälsivät kehollisia ilmaisuharjoituksia yhdistettynä perkussoiden soittoon, lauluun ja afrikkalaiseen sekä afroamerikkalaiseen musiikkiperinteeseen. Suunniteltu kesto kullekin tunnille oli 90 minuuttia.

Suurin osa harjoituksista oli peräisin *Rytmisk Træning-* ja *Sang, dans og spil* -kursseilta Det Jyske Musikkonservatoriumissa. Osan käyttämistämme ilmaisuharjoituksista poimimme muista yhteyksistä, kuten käymältäni Ilmaisutaito-opintojaksolta Jyväskylän Ammattikorkeakoulussa.

Valitsimme työpajaan soitto- ja laulumateriaalia, johon olimme perehtyneet rytmikatunneilla. Afrikkalaisesta musiikkikulttuurista valitsimme ghanalaisen laulun ja afroamerikkalaista musiikkia edusti kuubalainen kappale, jota sekä soitimme että lauloimme. Kertasimme rytmejä ja soittotekniikkaa talven aikana ja tähän saimme paljon apua Johanna Kyykosken toiselta ohjaavalta opettajalta.

Musiikillisissa harjoitteissa emme aikoneet käyttää missään vaiheessa nuotteja tai paperille kirjoitettuja sanoja, sillä halusimme haastaa ryhmäläiset luottamaan kuu-

lemaansa ja kehittämään korvakuulolta oppimista. Tämä oli ollut käytäntönä myös Tanskan opinnoissa.

Helmikuussa vedimme sekä Jyväskylässä että Kuopiossa opiskelutovereista koostuville harjoitusryhmille tuokiot, jolloin pääsimme opettamaan ensimmäistä kertaa rum-pujen soittoa sekä kokeilemaan haastavimpia ilmaisuharjoituksia käytännössä. Nämä harjoituskerrat osoittautuivat todella hyödyllisiksi.

3.2 Kokoontumiset

Ryhmäläisten aikataulumuutoksista johtuen lyhensimme ensimmäistä tuntia 30 minuutilla suunnitellusta, mutta pidensimme seuraavia tunteja kutakin 15 minuuttia. Tuntisuunnitelmia muokkasimme lyhentäen, jättäen pois tai jatkokehittellen joitain harjoituksia tilanteen mukaan. Harjoitusten ohjaamisen jaoimme joka tunti tasaisesti Johanna Kyykosken kanssa ja toisen ohjatesa toinen saattoi osallistua harjoituksiin tai tarkkailla ryhmän toimintaa ja osallistua ohjaukseen.

3.2.1 Ensimmäinen tunti 20.2.2013 klo 15–16

Aloitimme työpajan esittelemällä itsemme ja kertomalla, mistä työpajassa on kyse. Kerroimme lyhyesti Tanskan vaihtokoulussa kokemastamme kehollisesta lähestymistavasta musiikkiin ja hyvästä rytmiikan opetuksesta, mitkä innostivat meitä kehittämään omaa opetustyötämme.

Tämän jälkeen kokoontuimme piiriin ja aloitimme lämmittely- ja tutustumisleikillä. Leikin tarkoituksena oli nimien oppimisen ohessa lämmitellä kehoa, ottaa kontaktia toisiin sekä orientoitua leikkimielisesti improvisaatioon. Ryhmäläiset olivat toisilleen ennestään tuttuja, joten tutustuminen oli tärkeää enimmäkseen meidän ohjaajien kannalta.

Seuraavaksi opettelimme piirissä ghanalaisen laulun *Shi baba* (ks. nuotti alla) esilaulaja-kuoro -periaatteella. Otimme perussykkeen jalkoihin askeltaen vuorojaloin eteen,

keskelle, taakse ja keskelle. Kun melodia ja sanat kävivät tutuiksi, kaikki saivat olla vuorollaan esilaulajia. Koska lauloimme yhdessä ensimmäistä kertaa ja ryhmäläisten musiikkitaustat vaihtelivat, me ohjaajat lauloimme tarvittaessa tukena, jos yksin laulaminen aiheutti liikaa jännitystä. Seuraavalla laulukierroksella lisäsimme liikkeen mukaan, eli esilaulaja keksi laulun oheen jonkin yksinkertaisen liikkeen, mikä kuoron piti toistaa.

Shi baba

trad. / Ghana

(esilaulaja) (kuoro)

Ba-ba ba-ba shi ba-ba oo oh shi ba-ba. Ba-ba ba-ba shi ba-ba oo_

4 (esilaulaja) (kuoro)

oh shi ba - ba. Oh shi ba - ba_ oh shi ba - ba, oh

6 1. 2.

shi ba - ba_ oh shi ba - ba. Oh shi ba - ba_ oh shi ba - ba.

Tämän jälkeen aloimme rakentaa *Konetta*. Yksi ryhmäläinen kerrallaan meni keskellä huonetta aloittaen pienen liikkeen ja siihen liittyvän äänen. Kone oli valmis, kun kaikki ryhmäläiset olivat liittyneet siihen. Toisella kierroksella annoimme lisäohjeeksi, että jokaisen oikean olkapään täytyy koskettaa jotakin, esimerkiksi lattiaa tai toista ihmistä. Koneen valmistuessa kehotimme sitä kiihdyttämään toimintaansa (liike nopeutui, ääni voimistui) ja lopuksi hiipumaan ja sammumaan. Tämän harjoituksen tarkoitus oli luoda yhdessä kokonaisuus hyödyntäen ääntä ja liikettä.

Jatkoimme vielä pariluottamusharjoituksella nimeltä *Kuiskaaja*. Tämän harjoituksen tarkoitus oli herkistää kuuloaistia ja auttaa tiivistämään ryhmäläisten keskinäistä luottamusta. Jaoin ryhmäläiset pareiksi. Toinen parista, "sokea", laittoi silmät kiinni ja pyöri hetken paikallaan, jotta tilan hahmotus hämärtyi. Toinen, "kuiskaaja", alkoi liikkua tilassa sokean ympärillä kuiskaten tämän nimeä. Sokean täytyi yrittää

seurata omaa kuiskaajaansa. Pari sai käyttää koko ympäröivää tilaa ja leikkiä myös korkeustasoilla (ryömiminen jne.). Jonkin ajan kuluttua pysäytimme toiminnan hetkeksi ja kerroimme, että me ohjaajat tulemme mukaan häirikkökuiskaajina, jotka liikkuvat tilassa ja kuiskaavat sokeita nimeltä yrittäen saada heidät seuraamaan väärää kuiskaajaa. Toisena muutoksena nimen kuiskaaminen muutettiin miksi tahansa ääneksi (taputukset, hyminä jne.). Vaihdoin vielä parien rooleja.

Tunnin loppuajan tutustuimme afrokuubalaiseen lauluun *Yiesa - Ochun* ja siihen kuuluviiin rumpurytmeihin, joita työstimme koko työpajan ajan. Kyseinen kappale oli yksi Tanskassa oppimistamme ja valitsimme sen työpajaan, koska lauluosioon on helppo yhdistää kaanon- ja stemmalaulua ja esilaulaja & kuoro -periaatetta sekä rumpurytmit ovat sopivan haastavia ja monipuolisia. Kappaleen kautta tutustuimme myös musiikkikulttuuriin, jossa perkussiot, laulu ja tanssi ovat sidoksissa toisiinsa.

Aluksi opettelimme piirissä esilaulaja-kuoro -periaatteella laulun melodian ja sanat askeltaen jaloilla perussykettä. Laulun jälkeen otimme djembe-rummut esiin ja istuimme piiriin. Kerroimme ryhmäläisille laulun taustoista. *Yiesa* ja *Ochun* ovat jumalia afrokuubalaisessa Santeria-uskonnossa, ja opeteltavia rytmejä soitetaan kyseisiin jumaliin liittyvissä rituaaleissa. Rytmejä soitetaan alkuperäisesti conga-rummuilla, mutta koska käytössämme oli vain djembeja, ne sopivat saman tyyllisen lyöntitekniikan puolesta harjoitteluun.

Ennen rytmien opettelua kävimme perusasiat soittotekniikasta läpi eli soittoasennon ja kaksi käyttämäämme lyöntitapaa: basso rummun keskelle sekä avoin reuna. Ensimmäinen rytmi oli nimeltään *Bombo*. Nimi on peräisin eräästä kuubalaisesta basso-rummusta, jolla kyseistä rytmiä soitetaan. Opettelimme rytmin ensin puhuen ja ottaen perussykkeen kehoon. Tämän jälkeen rakensimme kahden tahdin rytmikuvion pala kerrallaan ensin ilman tempoa, jotta käsijärjestys ja koordinaatio saatiin varmoiksi, ja sitten hitaassa tempossa. Käytimme myös puherytmiä apuna rummutuksessa.

Koska osan ryhmäläisistä täytyi lähteä aikataulusta poiketen aiemmin, jätimme osan harjoituksista väliin seuraavilla kerroilla käytäviksi. Ensimmäisestä tunnista jäi positiivinen tunne, vaikka kaikkea suunniteltua emme ehtineetkään tehdä. Ryhmäläiset vaikuttivat kiinnostuneilta, ja yhteistyö ohjauksessa sujui hyvin.

3.2.2 Toinen tunti 21.2.2013 klo 14–15.45

Toisen tunnin aloitimme jälleen lyhyellä esittäytymisellä, sillä mukana oli yksi uusi ryhmäläinen. Tämän jälkeen kokoonnuimme piiriin ja valmistauduimme alkavaan tuntiin hassutteluleikillä *Big Boobies*. Tämä rytmisen leikki vaatii hyvää keskittymistä ja reagoitokykyä. Leikin tarkoitus oli rentouttaa ryhmäläisiä ja vapauttaa ilmapiiriä.

Leikin alussa yksi valittiin Boobiksi ja toiset ryhmäläiset numeroitiin Boobiesta myötöpäivään. Jalkoihin otettiin yhteinen pulssi ja käsillä taputettiin 2. ja 4. iskuja. Kaikki sanoivat rytmisessä ääneen ”Big boobies, big boobies, ou yeah, big boobies”. Tämän jälkeen Boobie sanoi esimerkiksi ”Boobie ykköselle”, jonka jälkeen henkilö nro 1 reagoi ja sanoi esimerkiksi ”yksi seiskalle”, sitten henkilö nro 7 puolestaan valitsi jonkun muun, jolle siirtää vuoro seuraavaksi. Myös Boobielle sai heittää vuoron uudestaan. Leikki vaatii nopeaa reagoitua, ja jos joku ei ehtinyt oikeassa rytmisessä siirtää vuoroa eteenpäin, hänestä tuli Boobie ja leikki aloitettiin alusta. Numerot laskettiin tällöin uudestaan Boobiesta myötöpäivään.

Leikki osoittautui yllättävän haastavaksi, joten sen olisi voinut ottaa myöhemmillä tapaamisilla uudestaan esille. Rytmien ylläpitäminen oli vaikeaa, sillä jo pelkkä vuoron vaihdossa mukana pysyminen vaatii keskittymistä. Leikki on alun perin englanninkielinen (”Big boobies, big boobies, ou yeah, big boobies. Boobie to the one, one to the ten, ten to the seven...”), ja suomenkieliset numerot eivät istuneet rytmiin täydellisesti, mikä tuotti oman haasteensa. Ryhmäläiset kuitenkin pitivät leikistä ja miettivät voisiko sen ottaa koulun oppitunneille mukaan.

Tämän jälkeen oli vuorossa *keskittymisharjoitus*, jonka tavoitteena oli laskea yhdessä 20:een. Levittäydyimme ympäri tilaa. Harjoituksessa yksi kerrallaan sanoo yhden numeron, ja jos useampi henkilö puhuu yhtä aikaa, laskutoimitus alkaa alusta. Harjoituksen tarkoitus oli herätellä ryhmäläisiä kuuntelemaan toisiaan ja tavoittelemaan yhteistä määränpäättä, mitä tarvittiin seuraavassa harjoituksessa.

Kun muutaman yrityksen jälkeen laskutoimitus saatiin onnistuneeseen päätökseen, jokainen ryhmäläinen valitsi itselleen jonkun tarjolle asetetuista soittimista. Ryhmäläiset asettuivat istumaan piiriin lattialle selät piirin keskustaa päin ja valmistauduimme *vapaaseen soittoimprovisaatioon*. Parin minuutin hiljaisuuden jälkeen joku piirissä alkoi tuottaa soittimellaan ääntä ja muut liittyivät mukaan omaa tahtiaan. Tarkoituksena oli leikkiä tempoilla ja dynamiikoilla, keksiä uusia tapoja soittaa omaa soitinta, uskaltaa olla hiljaa ja vain kuunnella. Haasteena oli löytää yhteinen lopetus.

Seuraavaksi jatkoimme pareittain *luottamusharjoituksella*. Koska ryhmäläisiä oli tällä kertaa pariton määrä paikalla, Johanna Kyykoski otti osaa harjoitukseen. Harjoituksessa toinen parista laittoi silmät kiinni ja toisen tarkoitus oli ohjata sokkoa niin, että parit koskivat toisiinsa pelkillä sormenpäillä. Ohjaaja kuljetti sokkoa ympäri tilaa, sokon tehtävänä on seurata. Jatkokehittelimme harjoitusta niin, että ohjaavat parit vaihtoivat välillä paikkaa toisen ohjaavan parin kanssa. Sokko jatkoi seuraamista yrittäen aistia milloin oma ohjaaja oli taas paikalla.

Edellinen harjoitus oli alustusta seuraavalle, *4 liikettä & ääntä* -harjoitukselle. Johanna Kyykoski ohjasi tällä kertaa ja minä menin hänen parinsa luokse. Tässä harjoituksessa jokainen pari valitsi jonkun tavaran tai soittimen käyttöönsä. Tämän jälkeen toinen parista keksi neljä liikettä, ja toisen tehtävä oli luoda liikkeisiin saman tien minkä tahansa äänen. Liike ja siihen kuuluva ääni olivat nyt kiinteä pari koko harjoituksen ajan. Tärkeää oli ottaa jokaiselle liike-ääni -parille aikaa. Tämän jälkeen neljä liike-ääni -paria yhdistettiin pieneksi kokonaisuudeksi siten, että ne seurasivat toisiaan sulavasti ja muodostui sanaton ”tarina”. Kokonaisuudella oli siis selkeä aloitus,

keskivaihe ja lopetus. Kun kaikki ryhmäläiset olivat valmiita, kukin pari esitti kokonaisuutensa muille.

Tässä oli tarkoitus harjoitella liikkeiden ja äänien sulauttamista yhteen, parityöskentelyä, keskittymistä ja heittäytymistä. Ryhmäläiset uskalsivat kokeilla erilaisia liikkumistapoja ja onnistuivat luomaan eheitä kokonaisuuksia.

Lopputunti varattiin ensimmäisellä tunnilla aloitetulle *Yiesa - Ochun* -kappaleelle. Palautimme laulun mieleen piirissä perussykettä astellen. Pienen kertaamisen jälkeen ryhmäläiset hallitsivat laulun jo niin hyvin, joten lisäsimme haastetta jakaen ryhmän kolmeksi pariksi. Jokainen pari sai laulaa laulun kolmesta eri melodiaosasta yhtä ja näitä kaikkia laulettiin päällekkäin. Johanna Kyykoski soitti taustalla djembe-rummulla rytmiä tueksi, mikä auttoi perussykkeen koossa pysymistä ja toi lisäväriä lauluun. Minä autoin tarpeen tullen ryhmäläisiä melodioissa. Laulumelodioiden monikerroksellisuus ja rumpurytmi innostivat selvästi ryhmäläisiä, nyt tuli jo tunne todella musisoimisesta.

Laulun jälkeen otimme jälleen djembe-rummut esille ja aloimme kerrata soittoasentoa, tekniikkaa sekä *Bombo*-rytmiä. Opettelimme vielä toisen rytmin, *Rytmi 4*, jossa tarvitsimme rumpukapulaa. Rytmit osoittautuivat varsin haasteellisiksi, joten keskityimme harjoittelemaan niitä erikseen. Tunnin päätteeksi me ohjaajat näytimme vielä, miltä rytmit yhdessä kuulostavat, sillä seuraavalla kerralla tavoitteena oli kokeilla päällekkäin soittoa yhdessä ryhmäläisten kanssa.

3.2.3 Kolmas tunti 25.2.2013 klo 14–15.45

Kolmannella tapaamiskerralla painopiste oli soittamisessa ja omalla äänellä leikkimisessä. Aloitimme tunnin soitto- ja lauluosiolla. Tämä oli hyvä idea, sillä edellisillä kerralla soittaminen jäi hieman kesken ajan loputtua. Lauloimme jälleen piirissä *Yiesa - Ochunin* melodioita päällekkäin rummun säestyksellä. Tämän jälkeen opettelimme ensimmäistä kertaa stemmalaulua, eli lisäsimme jokaiseen melodiaan ylästemman.

Opetimme jokaisen stemman korvakuulolta niin, että Johanna Kyykoski lauloi melodiaa ja minä uutta stemmaa, johon ryhmäläiset liittyivät hetken kuunneltuaan. Pian pystyimme jo laulamaan kappaletta yhtä aikaa stemmoissa ja päällekkäisillä melodioilla.

Edellisillä kerroilla opeteltujen rumpurytmien kertaamisen jälkeen jaoimme ryhmän puoliksi. Toinen osa soitti *Bombo* ja toinen *Rytmi 4*:sta. Rytmien soittaminen yhtä aikaa alkoi sujua, ja lisäsimme mukaan yhden uuden elementin, lehmänkellon. Puolet ryhmästä soittivat *Bombo*, puolet *Rytmi 4*:sta ja yksi ryhmäläisistä kanssani *1. kellorytmiä*. Tämän jälkeen lisäsimme vielä *2. kellorytmin*. Soiton ohessa ryhmäläisillä heräsi kysymys miten kuulla missä tahdin ensimmäinen isku on ja miten oma rytmi sijoittuu muihin rytmeihin nähden. Koska *1. kellorytmi* perustui neljäsosapulssiin, kuuntelimme ensin sitä ja opettelimme kuulemaan tahdin ensimmäisen iskun. Tämän jälkeen aloimme rakentaa kokonaisuutta lisäämällä järjestyksessä *2. kellorytmin*, *Bombon* ja lopuksi *4. Rytmin*. Kehotimme ryhmäläisiä kuuntelemaan eri rytmien muodostamaa melodiaa, jotta kuulisi miten oma rytmi asettuu kokonaisuuteen.

Djembe-rummuilla soitetut rytmit olivat soittajien tasoon nähden melko haastavia, joten esimerkiksi oikean koordinaation säilyttäminen vaati vielä paljon keskittymistä. Näin kolmannella tunnilla yhteissoitto alkoi kuitenkin sujua hyvin.

Soiton jälkeen siirryimme ilmaisuharjoituksiin. Ensimmäisenä lämmittelimme kehoa ns. energian siirto -harjoituksella nimeltä *Pallo*. Ideana oli heitellä piirissä näkymätöntä palloa, joka muuttui heittäjän tahtoessa isoksi tai pieneksi, polttavaksi, painavaksi, ilmapalloksi tms. Leikin edetessä tahtia kiihdytettiin.

Tämän jälkeen heittäydyimme leikkimään eri rooleilla. Aluksi valitsimme *kivikauden ihmiset*. Ryhmäläiset etsivät erilaisia liikkumis- ja äänenkäyttötapoja ja kommunikoiivat keskustellen ilman puhetta. Toisena roolina oli *ranskalaiset rouvat*.

Heittäytymisharjoituksen jälkeen kokoonnuimme piiriin ja tutustuimme *Kapellimestariin*. Tämä osoittautui yhdeksi mielekkäimmistä harjoitteista. Yksi ryhmästä meni kerrallaan keskelle kapellimestariksi ja jakoi mielensä mukaan keksimänsä lyhyen rytmisen melodian jokaiselle piiriläiselle. Melodiat jaettiin yksi kerrallaan rakentaen kokonaisuutta vähitellen ja selkeästi. Tämän jälkeen kapellimestari johti ”orkesteriaan” välillä hiljentäen, muokaten, voimistaen jne. kunkin melodiaa. Kapellimestarin tehtävänä oli myös lopettaa kappale.

Kapellimestariksi astuminen oli ryhmäläisille jännittävää. Yleinen pelko oli, ettei keskellä ollessaan keksi tarpeeksi hienoja melodioita. Korostimme, että mitä yksinkertaisempi melodia, sitä parempi. Hyvä tapa lähteä liikkeelle oli ottaa mielekäs pulssi ensin kehoon. Eräs kapellimestariksi lähtenyt kommentoi, että oli hyvä kun uskalsi kokeilla. Ensin ajatus tuntui mahdottomalta, sillä ”*eihän tämmöistä voi luokassa tehdä, tää on liian vaikee*”, mutta keskellä ollessa tajusi, ettei äänien ja rytmien tarvitse olla ns. kauniita. Riitti, että heittäytyi hetkeen. Tämä oli juuri yksi työpajan keskeisistä ajatuksista.

Jatkoimme tästä *ääni-improvisaatiolla*. Asettauduimme tiiviiseen piiriin silmät kiinni. Minuutin hiljaisuuden jälkeen joku piiriläisistä alkoi tuottaa haluamaansa ääntä ja muut liittyivät mukaan halutessaan. Tavoitteena oli kuunnella muodostuvaa kokonaisuutta, reagoida toisten ideoihin, leikkiä omalla äänellä ja rytmeillä. Eräs ryhmäläinen kommentoi jälkepäin, että ”*aluksi oli mukava vain kuunnella, se kuulosti tosi hyvälle ja tuntui, ettei halua sanoa mitään, halusi vain kuunnella vähän aikaa*”. Ryhmäläisistä oli hauskaa huomata, miten erilaisia tunnelmia syntyi ja miten ihmiset tulkitsivat eri tavoin eri ääniä ja reagoivat niihin.

Tunnin päätteeksi lauloimme vielä loppulauluna kuubalaista *A Carnaval* -kappaletta (ks. nuotti alla) askelluksen kanssa. Laulun ohessa opettelimme kuubalaisen sonniin musiikin tärkeintä elementtiä, eli 3-2 -clavea taputtaen. Haastavista espanjankielisistä sanoista huolimatta opettelimme tämänkin kappaleen korvakuulolta.

A Carnaval

La Conga / Cuba

A car ni val, me o-ri - en - te me voy. Don - de ma jor, se pue - de go - zar.

Ryhmäläiset halusivat vielä kerrata ensimmäisellä tunnilla opeteltua *Shi baba* - kappaletta, joten lauloimme sen muutamaan kertaan 3-2 -clavea taputtaen.

3.2.4 Neljäs tunti 28.2.2013 klo 14–15.45

Viimeisellä tunnilla saimme Johanna Kyykosken kaksi ohjaavaa opettajaa Savonia Ammattikorkeakoulusta seuraamaan opetustamme. Ohjaavat opettajat seurasivat sivusta koko tuokion.

Aloitimme tunnin lämmitellen kävelemällä tilassa. Olimme edellisellä kerralla antaneet tehtäväksi valita jokin kappale, josta täytyi opetella säkeistö ulkoa viimeiselle tunnille. Kävelyn ohessa kaikki saivat rauhassa muistella valitsemaansa kappaletta. Jonkin ajan kuluttua kappaleen sai hetkeksi laskea mielestä, sillä siihen palattiin myöhemmin. Seuraavaksi ryhmäläiset valitsivat tilasta jonkun, jota seurata salaa. Jatkokehittelynä seurattavasta henkilöstä sai nähdä vain selän, jonka jälkeen kohde vaihdettiin toiseen, ja tällöin tarkoituksena oli pakoilla tätä henkilöä. Seuraavassa vaiheessa ohjeistimme ryhmäläisiä valitsemaan mielessään tilasta pisteen ja joltain henkilöltä ruumiinosan. Lämmittely päättyi siihen, että valitut ruumiinosat täytyi merkistä kuljettaa valittuun pisteeseen.

Lämmittelyn jälkeen oli vuorossa *Peili*, joka tehtiin pareittain. Ensimmäisessä vaiheessa toinen parista ohjasi liikettä, ja toisen tehtävä oli seurata. Liikkeet täytyi pitää selkeinä ja tarpeeksi hitaina, jotta yhteys parin välillä säilyi. Toisessa vaiheessa ohjaava pari sai lisätä liikkeeseen ilmeitä ja ääniä, joita toisen tuli myös seurata. Tämän jälkeen vaihdettiin rooleja. Viimeisessä vaiheessa kumpikaan parista ei saanut yksin

määrätä liikettä, vaan parien täytyi antaa liikkeen syntyä hetkessä. Haastavaksi tässä harjoituksessa osoittautui juuri tämä yhteisen liikkeen löytäminen ilman kummankaan ohjausta.

Peilin jälkeen jatkettiin samoilla pareilla, vuorossa oli *Laulaja & Ohjaaja* -harjoitus. Nyt toinen parista muisteli kappaletta, jonka oli valinnut. Hänen tehtävänä oli laulaa valitsemaansa laulua, ja toinen parista alkoi omilla eleillään, ilmeillään ja liikkeillään ohjata laulajaa. Laulaja seurasi ohjaajan tunnetiloja ja liikkeitä laulaessaan. Tavoitteena oli käyttää ympäröivää tilaa, eleitä, ilmeitä ja koko kehoa rohkeasti. Tämän jälkeen vaihdettiin rooleja. Lopuksi ryhmäläiset asettautuivat lattialle riviin katsomaan, kun kukin pari vuorollaan esitti omat laulunsa. Laulaja oli estradilla ja ohjaaja yleisön takana ohjaamassa laulajaa. Tässä harjoituksessa ryhmäläiset saivat jälleen haasteen heittäytyä eläytymään ja laulamaan muiden kuullen. Haastavaa ryhmäläisten mukaan oli saada lisättyä tunnetila lauluun, mutta esitystilanteessa jokainen onnistui kuitenkin heittäytymään ohjaajansa näyttämiin tunnetiloihin.

Ilmaisharjoitusten jälkeen jatkoimme viimeistä kertaa laulaen *Yiesa - Ochun* - kappaletta rummun säestyksellä. Laulu ja rytmin askellus laulun ohessa oli kerta kerran jälkeen tullut varmemmaksi. Sekä stemmat että päällekkäiset melodiat luonnistuivat kaikilta ryhmäläisiltä vaivattomasti.

Tämän jälkeen kertosimme rumpu- ja kellorytmit. Ryhmäläisten soitto oli kehittynyt ensimmäisestä kerrasta paljon: kun soitimme rytmejä erikseen, tempo pysyi hyvin ja ryhmäläisten ei tarvinnut enää katsoa käsiään soittaessaan. Osa ryhmäläisistä ei kuitenkaan ollut paikalla viimeisellä kerralla, joten koska soittajia oli vähemmän, rytmiin päällekkäin soitto ei ollut yhtä varmaa kuin edellisellä tunnilla.

Olimme päättäneet opettaa kaikki rytmit ja laulut ilman nuotteja. Nyt viimeisellä kerralla kuitenkin jaoimme *Yiesa – Ochunin* nuotit ja kävimme rytmit paperista yhdessä läpi, jotta ryhmäläisillä olisi jatkoa varten materiaalia, josta muistella opittua. Lopuksi

vielä kokeilimme yhdistää laulun ja soiton. Lauloimme yhdessä *Yiesa – Ochunin* stemmoissa ja laulun loputtua kellonsoittaja laski soiton käyntiin.

Päivän päätteeksi lauloimme loppulauluna *Shi baba* -laulua rummun säestyksellä perussykettä askeltaen ja clavea taputtaen. Jokainen sai olla vuorollaan esilaulaja.

Työpajan lopuksi jutustelimme vapaamuotoisesti työpajan jälkeisistä tunnelmista sekä sen herättämistä mietteistä. Ryhmäläiset antoivat meille ohjaajille kiitoksena pienet jäähyväislahjat. Lopuksi pyysimme vielä ryhmäläisiä vastaamaan sähköpostilla lähetettyyn palautekyselyyn (ks. liite 3).

4 AJATUKSIA TYÖPAJAN JÄLKEEN

Työpajan toteutus sujui ilman suurempia ongelmia. Musiikkiluokan päällekkäisen käytön vuoksi jouduimme kahtena kertana pitämään tunnit toisessa tilassa, jolloin rumpujen ja muiden soitinten siirtämiseen täytyi varata aikaa. Ryhmäläiset osallistui-
vat kukin parhaansa mukaan tunneille henkilökohtaisten ja perheasioiden rajoissa.

4.1 Omia kokemuksia

Kucheza-työpajan järjestäminen oli kaiken kaikkiaan hyvin opettavainen ja antoisa kokemus. Haastavaksi suunnittelun ja toteutuksen teki jo aiemmin mainitsemani etäisyys minun ja Johanna Kyykosken asuinpaikkakuntien välillä. Yhteistyö meidän välillämme sujui kuitenkin hyvin, sillä meillä oli yhteinen näkemys siitä, mitä haluamme tehdä ja ideamme tukivat toisiaan.

Suunnitteluvaiheessa huoli omien soittotaitojemme riittämättömyydestä osoittautui turhaksi, sillä ennen työpajaa harjoittelimme ja teimme paljon alustavaa työtä rytmisällön kanssa.

Pohdimme etukäteen paljon sitä, miten saamme ilmaisuharjoitteet ja musisoinnin lomitettua saumattomasti yhteen. Työpajan ensimmäisellä tunnilla huomasimme, että suunnittelemaamme asiasisältöä oli aikaan nähden liikaa. Jouduimme jättämään

osan harjoituksista pois, jotta ehdimme paneutua jokaiseen harjoitukseen sekä soittamiseen ilman kiireentuntua.

Aluksi tieto ryhmäläisten pedagogisesta ammattiosaamisesta aiheutti jännitystä, mutta aiempi oma kokemus aikuisryhmien ohjaamisesta sekä luotto omaan asiasisällön hallintaan auttoivat. Haastavaksi minulle osoittautui olla ottamasta ohjia liiaksi omiin käsiini ja antaa toiselle ohjaajalle tilaa. Sovimme työnjaon Johanna Kyykosken kanssa etukäteen ennen tunteja, ja työnjako sujui lopulta tasapuolisesti ja toisiamme tukien.

Halusimme työpajassa hyödyntää Tanskan opintovuoden kokemuksiamme. Työpajan sisällön suunnittelu tuntui välillä siltä, kuin olisi yrittänyt koota suuresta palapelistä pienempää jättämällä palasia käyttämättä, sillä ideamme perustuivat vuoden kestäneisiin opintoihin ja nyt käytössä oli vain neljä tapaamiskertaa. Koen, että onnistuimme kuitenkin rakentamaan toimivan kokonaisuuden, joka antoi paljon sekä ryhmäläisille että meille ohjaajille.

4.2 Ryhmäläisten palautteita

Keräsimme ryhmäläisiltä kurssin loputtua palautetta sähköpostitse kyselylomakkeella (ks. LIITE 3). Kysely lähetettiin kaikille kuudelle osallistuneelle, joista kaikki eli 100 % vastasivat.

Jaottelimme kyselylomakkeen neljään osa-alueeseen: ensimmäinen koski kurssin sisältöä, toinen opitun hyödyllisyyttä jatkossa, kolmas tunnelmaa sekä ilmapiiriä kurssin aikana ja neljäs ohjausta. Tämän lisäksi ryhmäläisillä oli mahdollisuus antaa palautetta ja kommentoida vapaasti kyselylomakkeen loppuun. Valitsimme kysymysmuodoksi avoimet kysymykset (Hirsijärvi 2007, 193–196), sillä toivoimme ryhmäläisten kertovan mahdollisimman paljon kurssin herättämistä ajatuksista omin sanoin.

4.2.1 *Palautteet kurssin sisällöstä*

Ryhmäläisten palaute oli jo kurssin aikana positiivista ja palautekyselyn vastaukset vahvistivat, että kurssi oli ollut kokonaisuutena onnistunut ja mielekäs. Kurssin sisältöä koskevassa palautteessa ilmeni, että tuntien kesto (90 minuuttia) oli ollut sopiva. Mielekkäintä sisältöä oli yhdessä musisoiminen eli rumpujen soitto ja laulaminen. Ilmaisuharjoitukset olivat olleet ryhmäläisille usein tuttuja ja tämän vuoksi helpompia kuin soittaminen, joten ajallisesti painopiste olisi voinut olla vielä enemmän musisoinnissa. Vähemmän mielekästä olivat vaikeat laulujen sanat, mutta stemmalaulu puolestaan kiinnosti.

Harjoitteiden pituus ja etenemisvauhti koettiin sopivaksi käytettävissä olevaan aikaan nähden sekä ryhmäläisten tarpeet ja taso otettiin ohjauksessa huomioon. Kursilla käydyt asiat myös tukivat toisiaan.

Ryhmäläiset olivat oppineet kurssilla uusia lauluja ja rummutusta, sekä löytäneet lisää luottamusta omaan osaamiseen sekä ideoita musiikin opettamiseen.

(ks. LIITE 4, taulukko *Kysymykset kurssin sisällöstä*)

4.2.2 *Palautteet opitun hyödyllisyydestä jatkossa*

"Tämä pieni kurssi antoi paljon enemmän kuin ne monet musiikin luennot (OKL:ssa) yhteensä."

Kaikki vastanneet kokivat saaneensa kurssilta uutta materiaalia omaan opetustyöhön ja motivaatiota musiikin harrastamiseen. Vastausten mukaan kurssin sisältö olisi myös hyödyllistä sekä opettajan koulutuksessa, että lasten kanssa työskennellessä. Kaikki ryhmäläiset olivat kiinnostuneita osallistumaan vastaavaan työpajaan uudestaan.

(ks. LIITE 4, taulukko *Kysymykset opitun hyödyllisyydestä*)

4.2.3 Palautteet kurssin tunnelmasta ja ilmapiiristä

Ilmapiiri oli kurssilla rento ja kannustava. Yksin laulaminen oli ollut osalle jännittävää.

(ks. LIITE 4, taulukko *Kysymykset kurssin tunnelmasta ja ilmapiiristä*)

4.2.4 Palautteet ohjauksesta

Kurssilaiset olivat tyytyväisiä ohjaajien toimintaan. Rumpujen opetuksessa vauhti ja osissa eteneminen koettiin hyväksi vaikka aikaa olisi voitu käyttää enemmän ja laulujen sanoja olisi voinut harkita laitettavaksi esille opetteluvaiheessa.

(ks. LIITE 4, taulukko *Kysymykset ohjauksesta*)

4.2.5 Kurssilaisten vapaa palaute

- *”Omaan musiikin opettamiseen varsinkin pienille oppilaille sain uusia ajatuksia, nimenomaan siitä, että uusien laulujen ja soittamisen oppimisessa pitäisi enemmän hyödyntää kuulemisen kautta oppimista. Olen aivan liikaa kiinni ”papereissa”. Lapset oppivat tosi nopeasti asioita ulkoa. Tätä pitäisi minun oppia vielä enemmän hyödyntämään. Kiitokset teille mukavasta kurssista!”*
- *”Kiitos teille tosi mukavasta ja innostavasta kurssista!”*
- *”Taisi kaikilla olla lopuksi tunne, että tämä olisi voinut jatkua vaikka koko kevään viikoittain! Halaukset ja lämpimät kiitokset vetäjille.”*

5 POHDINTA

Työpajan myötä olen entistä varmempi siitä, että aion musiikkipedagogina työskennellä kokonaisvaltaisen musiikinopetuksen parissa. Lähes kaksikymmentä vuotta kestäneen musiikin harrastamisen ja opiskelun jälkeen olen miettinyt miten harmillista on, ettei musiikkiopisto- ja korkeakouluopinnoissani rytmikan opetus ole missään vaiheessa ollut yhtä käytännönläheistä kuin vaihtokoulussani: opetusta, jossa rytmia

ei irroteta musiikista vaan rytmillä *luodaan* musiikkia. Tällaisessa opetuksessa musiikkikulttuurit, joissa rytmi ja kehon liike ovat vielä erottamaton osa musiikkia, toimivat hyvinä esimerkkeinä. Näiden kulttuureiden musiikkia voisi hyödyntää myös suomalaisessa musiikinkoulutuksessa vielä enemmän. Perustuuhan myös länsimainen rytmimusiikki pitkälti afrokkulttuurien perintöön.

Kuten mainitsin aiemmin, Suomessakin on tehty ja tehdään paljon hyvää työtä rytmija kokonaisvaltaisen musiikkikasvatuksen eteen. Tämän jatkona olisi hienoa, jos etenkin musiikkikasvattajien koulutuksessa tarjottaisiin entistä enemmän käytännön kokemuksia rytmikasta soittaen ja liikkuen. Pedagogi pystyy jakamaan parhaiten eteenpäin sellaista, mistä on tullut itselle luonnollista ja minkä on omaksunut omaan kehoonsa. Tästä näkökulmasta katsoen työpajamme kohderyhmä osui kohdilleen, sillä luokanopettajat ovat työssään omalta osaltaan vastuussa lasten musiikkikasvatuksesta. Palautelomakekyselyn vastauksista ilmeni, että työpajaa vastaava opetus olisi myös luokanopettajien mukaan mielekästä ja hyödyllistä jo opettajankoulutuksen aikana.

Kuten jo Matti Rautio kirjoittaa kirjassaan *Rytmiikasvatus ja kouluosoittimet* (1959, 5), musiikinopetus täyttää tehtävänsä kasvatuksen välineenä, kun jokainen musiikkitunti tarjoaa myös musisoimisen, soittamisen ja laulamisen iloa. Tämä tukee niin yksilöllistä kehitystä kuin sosiaalista yhteenkuuluvaisuudenkin tunnetta. Musiikin sosiaalinen näkökulma jää musiikin opetuksessa mielestäni usein liian vähälle huomiolle, sillä painopiste on usein teoreettisissa, soitto- tai lauluteknisissä asioissa ja yhdessä musisoiminen jää kovin vähäiseksi. Työpajassa halusimme etsiä juuri yhdessä tekemisen ja kokemisen iloa, mikä mahdollistaa muun muassa musiikin kokemisen syvemmin ja parhaimmillaan tiivistää yhteisöä.

Kehollisilla ilmaisuharjoituksilla oli työpajassamme suuri painoarvo musiikin ohella ja siihen yhdistettynä. Tiedustelimme palautekyselyssä osallistujilta harjoitteiden mielekkyyttä ja vastauksista ilmeni, että ilmaisuharjoitteisiin olisi voinut käyttää vähemmän aikaa. Luokanopettajille nämä olivat usein ennestään tuttuja ja ne koettiin hel-

poiksi. Suunnitteluvaiheessa pohdimme paljon kehollisten ilmaisunharjoitusten ja musiikin yhdistämistä ja niiden suhdetta tuntirakenteen kannalta. Koimme, että keholliset harjoitukset tuntien alussa rentouttaisivat ja vapauttaisivat ilmapiiriä ja kehoa, joka soittaessa ja laulaessa saattaa mennä ”lukkoon” jännittämisen ja tekniikkaan keskittymisen johdosta, mikä puolestaan vaikuttaa musiikin avulla tapahtuvaan itseilmaisuun ja musiikista nauttimiseen. Luokanopettajien kanssa työskennellessä ilmaisuharjoitteita olisi voinut olla vähemmän, sillä emme tulleet ajatelleeksi, että työn puolesta ilmaisuharjoitukset olivat heille hyvin tuttuja. Jos ryhmä olisi koostunut musiikin ammattilaisista, tilanne olisi voinut olla päinvastainen. Tämä on hyvä huomioida jatkossa vastaavaa opetusta suunniteltaessa.

Olen ottanut vasta ensimmäiset askeleeni musiikkipedagogina liikkeen ja rytmiiikan parissa, ja opinnäytetyö oli aiheen pariin hyvä ponnahdus alusta niin työpajan sisällön suunnittelun kuin ohjaamisenkin kannalta. Palautteiden perusteella uskon työpajaan osallistuneiden saaneen työpajasta uutta motivaatiota ja sisältöä omaan musiikilliseen toimintaan sekä opettajina että harrastajina, mikä olikin yksi tärkeimmistä tavoitteistamme. Jatkossa aiomme Johanna Kyykosken kanssa jatkaa liikkeen ja rytmiiikan, etenkin perkussoiden soiton hyödyntämistä opetuksessa. Mielenkiintoista jatkoon kannalta on myös selvittää, miten käyttämiämme työtapoja voisi hyödyntää instrumentti- ja laulunopetuksessa.

LÄHTEET

Det Jyske Musikkonservatorium 1927-2009. Musiikkiakatemia historia. Viitattu 17.3.2013. <http://www.musikkons.dk/index.php?id=46>

Curriculums from 2011a. BMus Rhythmic Music and Movement (RMB). 2.1.2. Singing, Dancing, and Playing (SDS). Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus. Viitattu 17.3.2013. <http://www.musikkons.dk/index.php?id=1167>

Curriculums from 2011b. BMus Rhythmic Music. 2.1.8. Rhythmic Training. Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus. Viitattu 5.5.2013. <http://www.musikkons.dk/index.php?id=1167>

Gøsselforeningen. Astrid Gøssel -yhdistys. Viitattu 2.5.2013. www.goessel.dk/

Hirsijärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. painos. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

JaSeSoi ry. Viitattu 1.5.2013. <http://www.jasesoi.org/33>

Kivelä-Taskinen E., Setälä H. 2006. Rytmikylpy. Edita Prima Oy, Helsinki.

Lilja-Viherlampi L-M. 2011. Johdanto. Teoksessa Ihminen ja Musiikki –Musiikillisen vuorovaikutuksen ulottuvuuksia. Toim. L-M. Lilja-Viherlampi. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 57. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print, Tampere.

Linnankivi M., Tenkku L., Urho E., 1981. Musiikin didaktiikka. K.J. Gummerus Osakeyhtiön kirjapaino, Jyväskylä.

Paukepiiri. Viitattu 1.5.2013. <http://www.paukepiiri.com/>

Pedersen P.K. 1989. Tanskalainen jazzpedagogi Bernhard Christensen. Artikkel. Suomentanut Raiskio P. Rondo 4/89.

Pedersen P.K. 2011. 'Rhythmic Music' in Danish Music Education. A paper presented at Leading Music Education International Conference, London, United Kingdom. Viitattu 1.5.2013. <http://ir.lib.uwo.ca/cgi/viewcontent.cgi?article=1022&context=lme>

Pesonen A. 2011. Rentoutta odotukseen ja synnytykseen. Musiikillinen synnytys- ja perhevalmennuskurssi ideasta toteutukseen. Opinnäytetyö. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma.

Rautio M. 1959. Rytmikasvatus ja koulusoittimet. Helsinki: Laatuspaino Oy.

Setälä H. 1995. Alussa oli rumpu: Orff-pedagogiikan suomalainen sovellutus. Music & Art Consulting Harri Setälä OY, Karhula.

Simola-Isaksson I., Vilppunen P. 1974. Musiikkiliikuntaa lapsille. Offset Oy, Helsinki.

Suulliset lähteet

Seebach, P. 2012. Dosentti. Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus. Haastattelu 12.10.2012.

Harjoitusten lähteet

Gregersen, L. 2011–2012. Sang, dans og spil -kurssin oppimateriaali. Det Jyske Musikonservatorium, Aarhus.

Pantsu, L. 2013. Ilmaisutaito-opintojakson oppimateriaali. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu, musiikin koulutusohjelma. Jyväskylä.

Seebach, P. 2011–2012. Rytmisk Træning -kurssin oppimateriaali. Det Jyske Musikonservatorium, Aarhus.

LIITTEET

Liite 1. Tuntisuunnitelma 25.2.2013 klo 14–15.45

3. PÄIVÄ

ma 25.2.2013, klo 14–15.45
(soittaminen, äänellä leikkiminen)

- Aikataulu: alkujärjestelyt 5min, rumpu-osio 50min, harjoitukset 50min → 105min
- pyytäkää tuomaan seuraavalle kerralla laulu tai runo, jonka osaa ulkoa

RUMPUOSIO

- **lauletaan** Yiesa – Ochun
 - lauletaan päällekkäin
 - lisätään stemmoja (2-äänisesti jokainen melodia)
- **Rummuille**
 - kasataan rytmit
 - Bombo
 - rytmi 4
 - soitetaan näitä kahta päällekkäin, vaihdetaan osia
 - lisätään *rytmit 1&2, 3*
 - lauletaan välissä biisiä istualtaan, jotta kädet saa levätä. Päätetään esilaulaja. Sitten jatketaan soittoa.

HARJOITUKSET

Energian siirto: Pallo

Ollaan piirissä. Heitellään toisille kuvitteellista palloa. Pallo voi kasvaa, pienentyä jne. heittäjän mielen mukaan, ja vastaanottaja ottaa pallon sellaisena vastaan. Tempoa kasvatetaan hiljalleen.
(kontakti, läsnäolo, heittäytyminen, kehon lämmittely)

Kivikauden ihmiset

Ollaan kaikki tilassa. Kuvittele olevasi kivikauden ihminen, liiku ja ääntele niin kuin kuvittelisit kivikauden ihmisten tekevän. Tervehdi vastaan tulijoita. Hetken kuluttua ohjaajan merkistä leiki aloittavasi keskustelu jonkun kanssa. Elehtikää ja ”puhukaa” yhdessä, antakaa tilanteen kehittyä ja ottakaa kontaktia toisiinkin ihmisiin.

Ranskalaiset rouvat

Jaetaan oppilaat pienempiin ryhmiin. Kuvitelkaa olevanne ranskalaisia hienostorouvia, jotka keskustelevat keskenään. Voitte puhua suomea, ranskaa, ”siansaksaa”... Elehtikää, leikkikää äänellä ja hassutelkaa.

Kapellimestari

Ollaan piirissä. Yksi ryhmäläinen, kapellimestari, menee keskelle ja keksii erilaisia selkeitä ja lyhyehköjä rytmisiä melodioita, joita jakaa muille. Melodia jaetaan yksi kerrallaan rakentaen kokonaisuutta vähitellen ja selkeästi. Kapellimestari laulaa keksimäänsä melodiaa niin kauan, että toinen sen oppii ja vasta tämän jälkeen siirtyy seuraavaan. Jokaiselle piirissä tulee olla oma pieni rytmisen melodia. Tämän jälkeen kapellimestari johtaa ”orkesteriaan” välillä hiljentäen, muokaten, voimistaen jne. kunkin rytmisiä melodioita. Kapellimestarin tehtävänä on myös lopettaa kappale.

Vaihdetaan kapellimestaria.

Ääni-impro

Kaikki ovat tiiviissä piirissä silmät kiinni, ja valot sammutetaan. Parin minuutin hiljaisuuden jälkeen joku piirissä aloittaa minkä tahansa äänen/rytmisen kuvion. Kaikki saavat aloittaa äänen tuottamisen kun siltä tuntuu. On hyvä pitää sama kuvio jonkin aikaa ennen kuin vaihtaa toiseen, jotta muut ehtivät kuulla sen. Tässä harjoituksessa on tärkeää kuunnella muita ja olla myös tarvittaessa hiljaa. Leiki rytmeillä ja erilaisilla äänillä, kuuntele. Improvisaatio siis alkaa, kehittyy ja loppuu hiljalleen ilman, että kukaan sitä yksin määrää. Haasteena on löytää yhteinen lopetus.

(- harjoitellaan kuuntehua, omalla äänellä leikkimistä, reagointia)

Laulaminen & tanssi-impro + clave

Ollaan piirissä. Opetellaan **Maoma** -biisin melodia ja sanat. Taputetaan 3-2 -clavea päälle.

Kun melodia on laulettu kerran, jatketaan taputtamista ja joku piirissä tekee paikallaan jonkun tanssiliikkeen ja muut toistavat. Sitten samalla kaavalla laulu, taputustauko ja uuden henkilön tanssiliike.

Liite 2. Yiesa – Ochun -nuotti

- + avoin reuna
- o basso
- R oikea käsi
- L vasen käsi

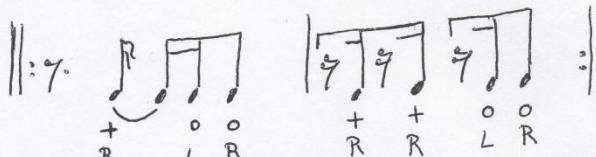
YIESA – OCHUN

AFROCUBA/
MATANZAS

Rytmi 1 (kello) ||: x x x x x x x | x x x x x x x :||

2 (kello) ||: 7 x x 7 x x | 7 x x 7 x x :||

3 ||: x x x x x x x | x x x x x x x :||

4 ||: 7. :||
 + o o + + o o
 R L R R L R

5 (BOMBO) :||
 + + + o o o o + +
 R L R R L R L L R L

Ye ye o-ro ye o ye ye oro yea (impro for singer)

i-be i-be mayeye ibe ibe loro

a la i la o a la i la o chi che

a la i la

leua G.

Liite 3. Palautelomakekysely kurssilaisille työpajan loputtua

Kuopiossa 28.2.2013

KYSELY TYÖPAJAAN OSALLISTUNEILLE

Kurssin sisältö

- 1) Koitko kurssin kokonaisuuden mielekkääksi?
- 2) Oliko 90min tunnin kestonä hyvä?
- 3) Mikä oli mielekkäintä kurssilla?
- 4) Mikä kurssilla ei kiinnostanut niin paljoa?
- 5) Mikä kurssin sisällöstä oli sinulle uutta? Mikä tuttua?
- 6) Olivatko harjoitteet yleisesti ottaen sopivan pituisia? Edettiinkö asioissa liian nopeasti/hitaasti?
- 7) Koetko, että käydyt asiat liittyivät toisiinsa/tukivat toisiaan?
- 8) Vapauttiko kurssi sinua käyttämään ääntäsi, kehoasi vapaammin, ilmaisemaan itseäsi paremmin? Vai oliko kurssi tämän kannalta yhdentekevä?
- 9) Mitä koet oppineesi kurssilla?

Opitun hyödyllisyys jatkossa

- 1) Koetko saaneesi kurssilla jotain uutta materiaalia, jota voit hyödyntää omassa opeuksessasi?
- 2) Koetko saaneesi uusia näkökulmia tai uutta motivaatiota omaan musiikin harrastamiseen?
- 3) Olisiko tämän työpajan kaltainen opetus hyödyllistä opettajan koulutuksen aikana?
- 4) Olisiko tämän kaltainen opetus musiikin oppimisen kannalta hyödyllistä, jos tätä järjestettäisiin säännöllisesti lapsille?
- 5) Olisitko kiinnostunut osallistumaan vastaavalle kurssille uudestaan?

Tunnelma, ilmapiiri

- 1) Millaiseksi koit ilmapiirin tunneilla?
- 2) Tuntuiko jokin ahdistavalta, kiusalliselta tms? Jos, niin mikä tämän aiheutti?

Ohjaus

- 1) Toimiko ohjaajien yhteistyö?
- 2) Ohjeistettiin tehtävät selkeästi?
- 3) Oliko rumpujen soitonopetus selkeää? Edettiinkö rumpujen kanssa sopivalla tahdilla?
- 4) Oliko tuntien rakenne yhtenäinen, vai pompittiinko asiasta toiseen?

Sana on vapaa, kommentoi vapaasti!

*** **

KIITOS!

Liite 4. Palautelomakekyselyn vastaukset koottuna

Kysymykset kurssin sisällöstä

KYSYMYKSET	RYHMÄLÄISTEN VASTAUKSET
1) Koitko kurssin kokonaisuuden mielekkääksi?	- Kyllä - Kyllä koin - Kyllä. Kurssi oli kiinnostava ja innostava. - Erinomainen. - Kyllä. - Kyllä
2) Oliko 90min tunnin kestonä hyvä?	- Kyllä - Töiden jälkeen se oli ihan sopiva aika. - 90 minuuttia on hyvä aika. Siinä ehtii tehdä hyvin intensiivisesti, eikä kaipaa taukoja tekemiseen. - Ei tuntunut lainkaan pitkältä. Päinvastoin. - Kyllä, harmillisesti vain jouduin lähtemään asioille liian aikaisin. - Sopiva oli
3) Mikä oli mielekkäintä kurssilla?	- Yhteinen musisointi - Yhdessä laulaminen. - Rumpujen soitto - Kaikki - Pidän rytmeistä, koska ne ovat olleet minulle vaikeita. Myös stemmojen laulaminen oli kiva kokeilla. - Djemben soittaminen.
4) Mikä kurssilla ei kiinnostanut niin paljoa?	- Kaikki kiinnosti - Kaikki tekeminen oli kiinnostavaa. - Kaikki harjoitukset olivat kiinnostavia, mutta ilmaisuharjoitusten käytetty aika olisi voinut olla lyhyempikin. - Ilmaisuharjoitteita on tullut jonkin verran tehtyä oppilaiden kanssa ja niistä monet olivat tuttuja. - Vaikea laulunsanat
5) a) Mikä kurssin sisällöstä oli sinulle uutta? b) Mikä tuttua?	a) laulut, djemben soittaminen kepillä, osa ilmaisuharjoituksista b) osa ilmaisuharjoituksista a) Uutta olivat laulut. b) Tuttua erilaiset draamaharjoitteet. a&b) Rumpurytmit olivat uusia, ja mukavan haastavia. Olen kyllä käynyt rumpukursseilla paljonkin, mutta rytmit vaativat kyllä keskittymistä. Suurin osa ilmaisuharjoituksista oli tuttuja. a) soittaminen b) draamaharjoitteet a) Stemmoissa laulaminen, kapellimestari-harjoitus, rytmit olivat uudet b) ilmaisuharjoitteet olivat melko tuttuja. a) Uutta olivat rumpurytmit.
6 a) Olivatko harjoitteet yleisesti ottaen sopivan pituisia? b) Edettiinkö asioissa liian	a) kyllä b) Sopiva vauhti käytettävissä olevaan aikaan nähden. Muuten olisi voinut harjoitella vähän pitempään. a&b) Harjoitteet olivat sopivan pituisia. Opettajat etenivät hyvin meidän taitojemme mukaan ja ottivat huomioon toiveita. Tarvittaessa esim. lauluja kerrattiin riittävästi niin, että kaikki varmasti oppivat ne (myös eri stemmat). a&b) Vauhti oli sopiva, ilmaisuun olisi voinut käyttää suhteessa soittamiseen vähemmän aikaa, koska

nopeasti/hitaasti? i?	<p>ilmaisuharjoitukset ovat 'helppoja' ja soittaminen ja laulaminen vaikeampia.</p> <p>a&b) Harjoitteet mukaansatempaavia, vauhti erinomainen.</p> <p>a&b) Tahti oli mielestäni juuri sopiva. En jaksanut keskittyä samaan asiaan kovin pitkää aikaa.</p> <p>a&b) Olivat hyvän pituisia.</p>
7) Koetko, että käytyt asiat liittyivät toisiinsa/tukivat toisiaan?	<p>- kyllä</p> <p>- Kyllä. Erityisesti laulu ja rummutus sulautuivat mukavaksi kokonaisuudeksi. Olisivatko oppilaat voineet osallistua myös laulun säestämiseen rummuilla? Ryhmä oli aika pieni, joten laulajia ei olisi jäänyt ehkä riittävästi. Ryhmän koko toi varmaan tietyllä tavalla haasteita vetäjille. Sivat kuitenkin harjoitteet hienosti toimimaan.</p> <p>- Väliä mietin ilmaisuharjoituksissa, että ne olivat vähän irrallisia. Toki niiden avulla pääsi kyllä hyvin tunning työkentelyilmapiiriin kiinni.</p> <p>- Ehdottomasti tukivat.</p> <p>- Kyllä. Harjoitteet vapauttivat ilmapiiriä ja kannustivat toimintaan.</p> <p>- Kyllä</p>
8) Vapauttiko kurssi sinua käyttämään ääntäsi, kehoasi vapaammin, ilmaisemaan itseäsi paremmin? Vai oliko kurssi tämän kannalta yhdenkään?	<p>- Olisi varmaan vapauttanut, jos kurssi olisi ollut pitempi. Suunta oli oikea.</p> <p>- Tutussa ryhmässä toimiminen oli helppoa. Joillekin ensimmäisen kerran yksin laulamiset saattoivat olla aika tukala kokemus. Itsestäkin tuntui aluksi, että uskaltaako heti. Hienoa, että lauluun liittyi aina pieni liike, se vapautti laulamista ja toi siihen voimaa.</p> <p>- Koen että aina yhdessä laulaminen ja soittaminen on vapauttava kokemus. Ryhmän jäsenet olivat entuudestaan hyvinkin tuttuja, niin missään vaiheessa ei ollut sellaista tunnetta, ettei olisi uskaltanut heittäytyä. Kaikki harjoitukset tuntuivat siinä mielessä mielekkäiltä. Tunnelma oli hyvä ja luottamuksellinen aivan alusta alkaen. On aivan erilaista aloittaa tekeminen tuttujen työkavereiden kanssa kuin vieraassa ryhmässä.</p> <p>- Kurssi oli huippu vapauttava ja energiaa antava. Löysi taas itsestään uusia "käänteitä."</p> <p>- Ehkei kurssin pituus vielä saanut minussa kovin pysyviä muutoksia, mutta ideointia ja virkeyttä ilmaisuun se sai aikaiseksi. Tuli mieleen, että näitä voisi sovellettuna ottaa oppilaillekin. Kurssi oli siis antoisa.</p>
9) Mitä koet oppineesi kurssilla?	<p>- uusia lauluja, soittoa, rytmejä, ilmaisua</p> <p>- Rummutusta ja uusia lauluja. Heittäytymistä ja rohkeutta itselle vaikeidenkin asioiden edessä.</p> <p>- Että yksin ei ole niin tärkeä.. Luottamusta omaan osaamiseen.</p> <p>- Hiukan rumpuilua, vaikka väliä vähän tumpuillikin...</p> <p>- Soittamaan kuubalaista rytmiä djembellä. Kokeilemaan stemmalaulantaa. Ehkä sietämään paremmin omaa laulua</p> <p>- Uusia ideoita musiikin opettamiseen.</p>

Kysymykset opitun hyödyllisyydestä jatkossa

1) Koetko saaneesi kurssilla jotain uutta materiaalia, jota voit hyödyntää omassa opetuksessasi? uudestaan?	<p>- Soveltaen kyllä.</p> <p>- Olen jo hyödyntänyt useita harjoitteita omassa luokassani</p> <p>- Varsinkin ilmaisuosioissa oli materiaalia, jota voi suoraan tehdä pienten oppilaiden kanssa. Laulut - voisivat myös mennä, rumpurytmit eivät ihan sellaisenaan onnistu vielä oppilailta.</p> <p>- Kyllä näytelmäkerhossa.</p> <p>- Kyllä. Aion soveltaa kapellimestari-harjoitusta. Laulua aion myös käyttää.</p> <p>- Kyllä</p>
2) Koetko saaneesi uusia näkökulmia tai	<p>- Huomasin taas, miten mukavaa yhteismusiisointi on, miten moninaisia mahdollisuuksia musiikki sisältää.</p> <p>- Ehdottomasti tuli uutta motivaatiota. Osaan ehkä taas vähän paremmin asettautua oppilaan</p>

uutta motivaatiota omaan musiikin harrastamiseen? i?	<p>asemaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä. Laulaminen on minulle ominta ja uudet laulut ja stemmat kiinnostavat. Tässä olemme muutamien työkavereiden kanssa aina silloin tällöin kimpassa laulettu ja tähän hommaan nämä uudet laulut sopivat erinomaisesti! - Rumpu luokkaan ja treenaamaan. Daka,daka, duku... Miten se nyt menikään.... - Kyllä. - Juup
3) Olisiko tämän työpajan kaltainen opetus hyödyllistä opettajan koulutuksen aikana?	<ul style="list-style-type: none"> - Ehdottomasti! - Kyllä olisi. - Kyllä uskoisin niin. - Ehdottomasti ja kaikille koulumaailmassa työskenteleville. - Ehdottomasti. Kunpa OKL:lla olisi mahdollisuus järjestää kaltaistanne pienryhmätyöskentelyä. Tämä pieni kurssi antoi paljon enemmän kuin ne monet musiikin luennot yhteensä. - Ehdottomasti. Musiikin erikoistujille.
4) Olisiko tämän kaltainen opetus musiikin oppimisen kannalta hyödyllistä, jos tätä järjestettäisiin säännöllisesti lapsille?	<ul style="list-style-type: none"> - Toki - Ilman muuta. - Ehdottomasti. Tuntien ohjelma oli hyvin monipuolista ja monella tavalla kehittävää ja innostavaa - Ehdottomasti. - Varmasti. Meidän koulussamme musiikin ryhmät ovat lähes 30 oppilaan ryhmiä ja tällainen opetus tuntuu usein vaikealle järjestää. Olisi hienoa, jos musiikin tunnit olisivat jakotunteja ja ryhmässä olisi n. 15 oppilasta. Silloin tällainen opetus olisi kaikkein antoisinta. - Kyllä.
5) Olisiko kiinnostunut osallistumaan vastaavalle kurssille	<ul style="list-style-type: none"> - KYLLÄ - Olisin! - Kyllä - Ehdottomasti ja ilman muuta!! - Kyllä. Tämä kurssi tuli minulle hiukan äkkiä ja en ollut saanut sovittua tarpeeksi aikaa kurssille. Mielenkiintoa minulla olisi asiaa kohtaan kyllä kovasti. - Kyllä.

Kysymykset tunnelmasta ja ilmapiiristä

1) Millaiseksi koit ilmapiirin tunneilla?	<ul style="list-style-type: none"> - Mukava ja innostava - Kannustava ja iloinen.
--	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Tunnit olivat alusta alkaen hyvin rentoja. - Vapaa, levollinen, iloinen, inspiroiva... - Hyväksi ja melko vapautuneeksi. - Rento ja hyväksyvä.
2) Tuntuiko jokin ahdistavalta, kiusalliselta tms? Jos, niin mikä tämän aiheutti?	<ul style="list-style-type: none"> - Ei tuntunut - Aluksi yksin soolon vetäminen tai kapellimestarina toimiminen oli vaikeaa, mutta sitten palkitsevaa, kun siihen uskalsi ryhtyä. - Ei. Välillä itse olin alkuun töiden jäljiltä aika finaalisissa, mutta kun työskentely kurssilla alkoi, väsymys väistyi. - Arviointitunnilla laulun esittäminen muille oli tuntui aluksi liaksi esillä oloita. - Ei

Kysymykset ohjauksesta

1) Toimiko ohjaajien yhteistyö?	<ul style="list-style-type: none"> - kyllä - He antoivat hienosti tukea toisilleen. - Työskentely oli kaikin puolin jouhevaa ja tehokasta. - Erinomaisesti. - Kyllä. - Erinomaisesti
2) Ohjeistettiin tehtävät selkeästi?	<ul style="list-style-type: none"> - kyllä - Yleensä kyllä. Jos jokin asia jäi epäselväksi uskalsimme hyvin kysyä tarkennusta. - Ohjeet olivat selvät ja kyselemiseen kannustettiin, jos ei ymmärtänyt ohjetta. - Erinomaisesti. - Kyllä. - Kyllä
3) Olisivatko ohjaajat voineet vielä helpottaa työskentelyä jollain tapaa/jossain asiassa?	<ul style="list-style-type: none"> - En osaa sanoa - Ei tule mitään mieleen. - Ehkä olisin kaivannut laulujen sanoja esille. Toisaalta oman oppimisen kannalta on hyvä ottaa välillä haasteita ja luottaa kuuloonsa ja muistiinsa. Olen ehkä liikaakin orientoitunut näköhavaintoihin. Tuntuu, etten ollenkaan osaa soittaa tai laulaa ilman nuotteja, koska olen tehnyt sitä niin paljon. - Olitte hyvin kärsivällisiä.
4) Oliko rumpujen soitonopetus	<ul style="list-style-type: none"> - Pienissä paloissa eteneminen oli hyvä ratkaisu. Hankalan rytmien omaksumiseen olisi itse tarvinnut enemmän aikaa. Kun ei se isku ollutkaan tutusti ykkösellä! Varsinkin rytmien yhteen soittaminen jäi vielä hataraksi.

selkeää? Edettiinkö rumpujen kanssa sopivalla tahdilla?	<ul style="list-style-type: none"> - Hienosti edettiin vaihe vaiheelta ja useaan otteeseen asioita kerraten. - Tahti oli sopiva. - Kyllä ja kyllä. - Kyllä. En osaisi kyllä vieläkään itse vetää samaa rumpuopetusta muille. - Kyllä
5) Oliko tuntien rakenne yhtenäinen, vai pompittiinko asiasta toiseen?	<ul style="list-style-type: none"> - Siirryttiin sujuvasti asiasta seuraavaan. - Rakenne oli selkeä ja riittävän rauhallinen tempo harjoituksissa. - ok - Tunnit selkeitä ja hyvin valmisteltuja. - Oli kiva, että asiat tulivat uudelleen esiin seuraavallakin tunnilla, silti vaihtelua oli mukavasti. Olen oikein tyytyväinen. Tsemppiä teille jatkoon, teistä tulee loistavia opettajia! Kiitos! - Hyvä kokonaisuus

”Sana on vapaa, kommentoi vapaasti!”

<p>”Omaan musiikin opettamiseen varsinkin pienille oppilaille sain uusia ajatuksia, nimenomaan siitä, että uusien laulujen ja soittamisen oppimisessa pitäisi enemmän hyödyntää kuulemisen kautta oppimista. Olen aivan liikaa kiinni ’papereissa’. Lapset oppivat tosi nopeasti asioita ulkoa. Tätä pitäisi minun oppia vielä enemmän hyödyntämään.</p> <p>Kiitokset teille mukavasta kurssista!”</p>
<p>”Kiitos teille tosi mukavasta ja innostavasta kurssista!”</p>
<p>”Taisi kaikilla olla lopuksi tunne, että tämä olisi voinut jatkua vaikka koko kevään viikoittain! Halaukset ja lämpimät kiitokset vetäjille.”</p>